

computerschaak

COMPUTERS IN TOERNOOIEN

De computer heeft in de gewone schaakclub zijn weg al lang gevonden. Bij een aantal verenigingen ligt hij met het "materiaal" in de kast en bewijst hij zijn diensten in geval de opkomst op een avond oneven is. In sommige verenigingen speelt hij actief mee, aangezien een clublid in vuur en vlam gezet is voor het computerschaak. De verbazing en afschuw van het eerste uur zijn gelukkig aan het verdwijnen; dit komt natuurlijk mede omdat de computer nog niet zo goed presteert. In Rotterdam mocht dit jaar een schaakcomputer aan de PK (persoonlijk kampioenschappen) deelnemen: in een lage groep scoorde hij een paar puntjes. Op de onlangs gehouden jaarvergadering van de CSVN vertelde een lid dat hij al een jaar meespeelt met zijn computer in het open kampioenschap van zijn stad.

Rabo Weekend Schaaktoernooi

Aan het van 21-23 mei gespeelde 9e Open kampioenschap van Utrecht, gesponsord door de Rabo-bank, namen dit jaar in groep B twee computerprogramma's deel.

Hierbij moet men bedenken dat een 'computerschaakprogramma' meer als een "individu" gezien kan worden dan een schaakcomputer. Van een 'computerschaakprogramma' is er maar één, het programma van de ontwerper. Op grond daarvan is de aankondiging van de organiserende vereniging Paul Keres misschien waar: "door het deelnemen van twee computerschaakprogramma's had het toernooi een Europese schaakprimeur". De deelnemende programma's waren PION (TH-Delft) en PK83, een creatie van Ard van Bergen.

Beide programma's speelden een bescheiden rol in de onderste regionen van groep B. Ze scoorden allebei één punt en wisten daarmee de laatste plaats te ontlopen. De winstpartij van het programma PK83 kwam evenwel tot stand doordat de tegenstander zijn Dame weggaf en daarna ook nog een stuk. Hoe de winstpartij van PION tot stand kwam ziet U hieronder. Het toernooi verliep soepel en de meeste tegenstanders van de programma's toonden een grote interesse voor de output en het "denkproces" van de programma's.

Partijwinst voor PION Wit: PION (TH Delft)

Zwart: P. Hellemans
Utrecht, 22 mei 1982

Koningsfianchetto, speeltempo 40 zetten in 1.45 uur.

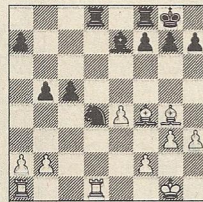
1. Pf3 e5 2. g3 d6 3. Lg2 Pf6 4. 0-0 e6 5. d3 Le7 6. e4 0-0 7. Pc3 Pe6 8. Te1 d5 9. cxd5 exd5 10. e4 dxe4

Zwart is beter uit de opening gekomen, maar hij had niet op e4 moeten slaan (b.v. 10. ... Lg4); met name 11. ... Pxe4 had achterwege dienen te blijven. Misschien dacht de zwartspeler door middel van dameruil in een eindspel te komen en had hij gehoord dat schaakprogramma's daar slecht in zijn.

11. Pxe4 Pxe4 12. dxe4 Dxd1 13. Txd1 Lg4 14. h3 Lxf3 15. Lxf3 Pd4 16. Lg4

Wit verwerpt 16. Lg2 wegens 16. ... Pe2+ en 17. Pxc1 met verlies van het loperpaar.

16. ... Tad8 17. Lf4 b5

In deze stelling moet Wit proberen de sterke druk van het paard op d4 te nivelleren. In aanmerking komt een poging om het paard te ruilen tegen een loper. PION pakt het probleem rigouzeuzer aan. De volgende zet is weliswaar niet korrekt, maar het raakt wel de kern van de stelling.

18. b4 (toch een!) exb4?

Dit wordt direkt weerlegd. Beter was 18. ... Pe2. Jammer genoeg voor PION faalt dan 19. Txd8 Txd8 (19. ... Lxd8 20. Te1) 20. bxc5 Pxa1 21. e6 op 21. ... h5, zoals PION-medewerker S.T. Dekker aangaf. Ook 19. (of 20.) Tab1 of Tae1 verliezen een pion. Na deze fout van de tegenstander wikkelt PION gedecideerd af.

19. Le7 Ta8 20. Txd4 a5 (20. ... Lf6 21. e5) 21. Td5 Ta7 22. Te1 Tb7 23. Lxa5 Ta8 24. Te8+ Txe8 25. Lxc8 Tb8 26. Ld7 g6 27. Txb5 Txb5 28. Lxb5 Lc5 29. Le4 Kf8 30. e5 Ke7 31. h4 h5 32. Ld5 f6 33. e6 Kd6 34. Le4 Ke7 35. Le7 Ld6 36. Lxd6+ Kxd6 37. f4 f5 38. Lb3 Ke7 39. Ld5 Kd6 40. Le4 Ke7 41. Lb3 Kd6 42. Kf2 Ke7 43. Ld5

Zwart geeft het op.

Averbach en Elo

Tijdens hun bezoek aan Amsterdam voor een bijeenkomst van de FIDE over het toekennen van titels bezochten grootmeester Yuri Averbach en de grondlegger van de FIDE-rating, Prof. Arpad E. Elo de TH-Delft om nader kennis te maken met het schaakprogramma PION. Grootmeester Averbach, eindspelkenner en wereldfaam liet zich welwillend voorlichten over het KNPK- en KBNK-eindspel (Koning-Paard-Pion tegen Koning; Koning-Loper-Paard tegen Koning). Hij kon er geen genoeg van krijgen te zien dat het programma hem met loper en paard telkens weer mat zette en daarvoor slechts zo'n 30 zetten nodig had. Natuurlijk was Averbach ook bereid een partij tegen PION te spelen.

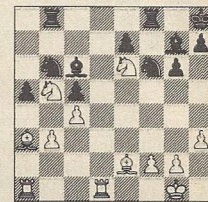
Wit: Y. Averbach (USSR)

Zwart: PION (TH Delft)

Delft, 19 mei 1982

Pire

1. e4 d6 2. d4 Pf6 3. Pc3 g6 4. Pf3 Lg7 5. Le2 0-0 6. 0-0 e6 7. a4 Dc7 8. b3 (met deze zet wijkt Averbach af van de theorie) 8. ... Pbd7 9. La3 a6 10. Dd3 b5 11. h3 bxa4 (zwart had niet zelf moeten slaan) 12. Pxa4 Tb8 13. Tfd1 a5 14. De3 Lb7 15. c4 Pb6 16. e5 Pfd7 17. e6 fxe6 18. Dxe6+ Kh8 19. Pc3 Pf6 20. Pg5 e5 21. dxc5 dxc5 22. Pb5 De6 23. Dxc6 Lxc6 24. Pe6

Zwart staat verloren maar het programma biedt met zijn volgende zet nog grote tegenstand.

24. ... Pe4 25. Pxf8 Txf8 26. Lf3 Lxa1 27. Txa1 a4 (opnieuw het beste) 28. Lxe4 Lxe4 29. Lxc5 (Nu faalde 29. ... axb3 op 30. Lxb6 b2 31. Ld4+, zover had PION op de 27e zet niet vooruit gekeken) 30. Lxe7 Te8 31. La3 axb3 32. Te1 Pf6 33. Lb2 Te6 34. Pe7 Td6 35. Pe8 Te6 36. Pxf6 Lf5 en PION gaf het op.

Een door PION goed gespeelde partij. Elo schatte de rating van het programma zeker op 1700 en wie zou het beter kunnen weten dan hij? Averbach sloot zich vol overtuiging bij deze schatting aan.

JAAP VAN DEN HERIK

Schakend Nederland - juli 1982

Prof. dr. H.J. van den Herik: Computers in toernooien (Averbach, Elo en Pion)